

Sosnowiec, dnia 6 października 2015 r.

**Synteza recenzji opracowanych przez Ekspertów
dokonujących oceny JST w V edycji Ogólnopolskiego
Programu Certyfikacji Gmin, Powiatów i Samorządnych
Województw „Samorządowy Lider Edukacji” (2015)**

Gmina Krzyżanowice

Gmina Krzyżanowice to gmina wiejska położona w województwie śląskim, w powiecie raciborskim. W latach 1975-1998 JST należała do województwa katowickiego. W skład gminy wchodzi 10 sołectw: Bieńkowice, Bolesław, Chałupki, Krzyżanowice, Nowa Wioska, Owsiszcze, Roszków, Rudyszwałd, Tworków, Zabełków. Gmina Krzyżanowice reprezentuje kategorię certyfikacyjną „gmina do 20 tys. mieszkańców”. W ramach Programu „Samorządowy Lider Edukacji” JST uzyskuje certyfikat po raz pierwszy.

Zgodnie z par. 18 Regulaminu Ogólnopolskiego Programu Certyfikacyjnego dla Gmin, Powiatów i Samorządnych Województw

„Samorządowy Lider Edukacji” oceny Gminy Krzyżanowice dokonano na podstawie: 1) analizy danych zawartych w ankiecie certyfikacyjnej wypełnionej przez JST; 2) analizy dokumentów strategicznych JST; 3) analizy aktów prawa miejscowego oraz aktów prawa wewnętrznego, w tym statutów i regulaminów jednostek organizacyjnych realizujących zadania oświatowe; 4) analizy sprawozdań z realizacji zadań oświatowych; 5) analizy informacji pozyskanych w toku certyfikacji z instytucji nadzoru i kontroli; 6) analizy danych statystycznych odnoszących się m.in. do sytuacji demograficznej JST oraz jakości kształcenia w szkołach i placówkach, dla których Gmina jest organem prowadzącym; 7) analizy informacji pozyskanych od środowisk lokalnych, w tym interesariuszy zewnętrznych szkół i placówek oświatowych; 8) analizy innych informacji publicznych na temat działań Gminy w sferze oświatowej. Oceny Gminy dokonało niezależnie od siebie 2 recenzentów – członków Komisji Certyfikacyjnej.

Gmina Krzyżanowice w sposób konsekwentny, stabilny i pełny realizuje swoje cele oświatowe, systematycznie i elastycznie dostosowując je do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych. Wyzwania edukacyjne, zdefiniowane w „Strategii rozwoju Gminy Krzyżanowice do 2015 roku”, zostały skutecznie podjęte, a zadekretowane w dokumencie cele – w większości zrealizowane (zintensyfikowanie działań w obszarze edukacji ekologicznej, nawiązanie i rozwój współpracy pomiędzy biznesem a instytucjami szkoleniowo-edukacyjnymi, podniesienie jakości kształcenia). Gminny dokument strategiczny, poddany szczegółowej analizie w toku oceny merytorycznej, ma charakter holistyczny i przygotowany został zgodnie z paradygmatami nowoczesnego zarządzania publicznego. Gmina poprawnie zdefiniowała strategiczne, taktyczne i operacyjne cele zarządzania lokalną oświatą, formułując je w oparciu o szerokie konsultacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Cele te zdefiniowano w sposób pragmatyczny, precyzyjny i realny, a ich ustalenie poprzedziły badania, w tym także dotyczące edukacji. To na ich podstawie dokonano analizy SWOT, określono słabe i mocne strony Gminy, a następnie ustalono cele główne i szczegółowe. Recenzenci pozytywnie oceniają strategię Gminy, zauważając jednocześnie, iż została ona zaprojektowana do roku 2015 i wymaga aktualizacji. Strategia ta dała podstawę do realizowania nowoczesnego modelu polityki oświatowej zorientowanego na wyniki, ukierunkowanego procesowo, zakładającego szeroki udział partnerów społecznych w realizowanych działaniach, bazującego na zdecentralizowanych procesach decyzyjnych i precyzyjnie wyznaczonych standardach usług publicznych, korzystającego z rozwiązań zarządzania wiedzą oraz instrumentarium nowoczesnego zarządzania zasobami ludzkimi, którego rezultatem jest stałe pomnażanie kapitału intelektualnego w oświacie. Gmina Krzyżanowice w obszarze polityki oświatowej, która jest elementem całościowego procesu decyzyjnego w ramach zarządzania strategicznego JST, podejmuje aktywne i przynoszące wymierne korzyści działania, zmierzające do stałego podnoszenia jakości oferowanych usług edukacyjnych. Certyfikowana jednostka efektywnie komunikuje się z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, kładzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych technik i metod zarządzania oświatą, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury i kapitału ludzkiego oraz stale udoskonala strukturę organizacyjną urzędu gminy i jednostek mu podległych w celu możliwie pełnej realizacji wszystkich zadań związanych z kierowaniem lokalną oświatą i zapewnieniem jej dynamicznego progresu. O tym, jak ważną rolę odgrywa kształcenie na poziomie przedszkolnym i szkolnym w Gminie Krzyżanowice świadczą m.in. priorytety edukacyjne, jakie certyfikowana jednostka zamierza zrealizować w bieżącym roku: a) ciągle wdrażanie we wszystkich placówkach oświatowych narzędzi TOC w

edukacji (Theory of Constraints to program, który pozwala na identyfikację oraz zarządzanie ograniczeniami w procesie poznawczym, rozwijającym krytyczne i logiczne myślenie) oraz realizowanie pakietów edukacyjnych „Kuferek Tajemnic”, „Kuferek matematyczny”, „Mapy matematyczne”; b) holistyczne kształtowanie osobowości ucznia, aby po zakończeniu każdego z etapów edukacji był samodzielny i odpowiedzialny, potrafił pracować zespołowo, miał postawę proaktywną oraz płynnie komunikował się w języku obcym; c) podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry zarządczej placówek oświatowych w ramach programu „Lider w edukacji”. Warto także dodać, że JST podmiotowo traktuje konsultacje społeczne co do kształtu i kierunku rozwoju gminnej oświaty, m.in. poprzez prowadzenie ewaluacji wewnętrznej wraz z ankietowaniem rodziców i środowiska lokalnego oraz konsultacji z Radami Rodziców, Radą Sołecką, Radą Gminy i Młodzieżową Radą Gminy.

Model zarządzania oświatą w Gminie Krzyżanowice zakłada konieczność zapewnienia mieszkańcom edukacji nowoczesnej, kreatywnej, dynamicznej i elastycznej. Władzom samorządowym owe ambitne cele udaje się z powodzeniem realizować – Gmina systematycznie umacnia swój potencjał edukacyjny, ewoluuje w kierunku JST opartej na wiedzy i implementującej innowacje, pomnaża własny kapitał intelektualny. Przede wszystkim jednak zapewnia mieszkańcom szeroką, zdywersyfikowaną ofertę kształcenia, obejmującą wiele niestandardowych propozycji i autorskich rozwiązań (w tym rozwiązań realizowanych we współpracy ze szkołami wyższymi, takich jak uniwersytet dziecięcy powołany do życia w kooperacji z sosnowiecką Wyższą Szkołą Humanitas). Oferta ta realizowana jest z poszanowaniem paradygmatów kultury jakości i zgodna z potrzebami rynku. Gmina posiada racjonalną i dostosowaną do lokalnych potrzeb sieć szkół, które -

wraz z placówkami kultury oraz licznymi organizacjami pozarządowymi (korzystającymi z samorządowych środków publicznych) - zapewniają społeczności lokalnej dostęp do atrakcyjnej, szerokiej, zróżnicowanej i wartościowej merytorycznie oferty dydaktycznej, z roku na rok uzupełnianej i dostosowywanej do wyzwań współczesności, m.in. dzięki funduszom ze środków zewnętrznych i projektom edukacyjnym realizowanym w ramach programów europejskich. Gmina posiada wzorcową ofertę zajęć dla uczniów zdolnych, jak również ofertę zorientowaną na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach. Krzyżanowice inicjują i finansują wartościowe przedsięwzięcia aktywizujące dzieci i młodzież, pozwalające rozwijać ich zainteresowania i pasje oraz kształtować tzw. kompetencje kluczowe. Gminna oferta konkursów, zawodów, przeglądów, ale także zajęć pozalekcyjnych, warsztatów aktywizujących, spotkań artystycznych czy zajęć rekreacyjnych zdumiewa swoją różnorodnością, poziomem merytorycznym i znaczeniem społecznym.

Gmina, która otrzymuje certyfikat „Samorządowego Lidera Edukacji”, musi stale podnosić jakość kształcenia, poprzez przekazywanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych adekwatnych do potrzeb uczniów i wyzwań cywilizacyjnych, co więcej, antycypować najnowsze trendy edukacyjne w celu stworzenia programów nauczania odpowiadającym przyszłym potrzebom pracodawców. Taką Gminą, w ocenie Recenzentów, są Krzyżanowice. JST umożliwia wszystkim nauczycielom stałe podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych w ramach seminariów, konferencji, szkoleń, kursów czy warsztatów (dyrektorzy placówek uczestniczą w Ogólnopolskich Złotach Innowacyjnych Nauczycieli i Dyrektorów, co m.in. procentuje wdrażaniem innowacyjnych metod pedagogicznych oraz technologii IT w edukacji). Niektóre placówki współpracują ze środowiskiem naukowym

oraz uczelniami wyższymi, w tym Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Raciborzu, Uniwersytetem Śląskim oraz Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w Katowicach. Gmina Krzyżanowice dofinansowuje także szkołom zakup nowoczesnych pomocy dydaktycznych, zapewniając wykorzystanie w procesie kształceniowych technologii ICT.

Placówki oświatowe Gminy Krzyżanowice podejmują bardzo szerokie i efektywne działania zmierzające do formowania wśród uczniów postaw obywatelskich oraz umożliwiają nawiązywanie kontaktów międzyszkolnych z rówieśnikami z zagranicy w celu rozszerzenia horyzontów intelektualnych dzieci. „Bazą”, która umożliwia nawiązanie relacji jest prowadzona z inicjatywy władz certyfikowanej jednostki nauka dwóch języków obcych od samego początku kształcenia (włącznie z przedszkolem). Gmina Krzyżanowice podpisała umowy partnerskie z gminami z Republiki Czeskiej (Piszczy, Hać, Szylerzovice, Bogumin, Śmiłowice) oraz z węgierską gminą Ratka i niemiecką Seeshaupt, w wyniku czego placówki oświatowe mają możliwość szerokiej współpracy edukacyjnej w wymiarze transnarodowym. Dzieci z przedszkoli uczestniczą także, dzięki pomocy władz Gminy, w konkursach językowych (w jednej z krzyżanowickich placówek zorganizowała wizytę dzieci z przedszkola z Holandii i Niemiec) oraz biorą udział w festiwalu „Europrzedszkolaki” (także organizowanym przez jedno z gminnych przedszkoli), mającym na celu propagowanie języka angielskiego wśród najmłodszych dzieci. Dodatkowo biorą udział w kompleksowym programie edukacyjnym „Jestem Europejczykiem”, którego zadaniem jest wzbogacenie wiedzy dzieci na temat wybranych krajów europejskich, wraz z dostrzeganiem różnic między ludźmi dotyczących języka, kultury, zwyczajów, folkloru i warunków życia oraz kształtowanie uczucia tolerancji i otwartości wobec ludzi innych krajów i narodowości. W szkołach działają prężnie samorządy uczniowskie oraz przeprowadzane są

wybory do Młodzieżowej Rady Gminy. Jej członkowie biorą udział w akcji Centrum Edukacji Obywatelskiej pn. „Samorządy mają głos”, której celem jest zwiększenie roli samorządów uczniowskich w polskich szkołach oraz zyskanie przez nie realnego wpływu na obraz szkolnej rzeczywistości.

Inną, ale także konieczną i potrzebną działalnością Gminy, są starania o ograniczenie negatywnego zjawiska, jakim jest wykluczenie społeczne. Certyfikowana jednostka podejmuje w tym obszarze wiele cennych i efektywnych działań, m.in. organizuje zajęcia pozalekcyjne i profilaktyczne dla uczniów, spotkania psychologiczne dla rodziców z psychologiem, szeroko diagnozuje potrzeby uczniów (edukacyjne, materialne) poprzez współpracę z pracownikami socjalnymi, w szczególności z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Centrum Pomocy Rodzinie. Gmina kładzie nacisk na pomoc dla najbardziej potrzebujących, dlatego też w ramach rekrutacji do przedszkoli przyznane jest pierwszeństwo dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zastępczych, samotnie wychowujących dzieci czy niepełnosprawnych. Co bardzo istotne, w szkołach organizowane są zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dzieci, które realizują swoje cele poprzez zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze oraz nauczanie indywidualne (Gmina Krzyżanowice przydziela na te zajęcia, w większości przypadków, maksimum możliwych do przyznania godzin). Poza tym uczniom potrzebującym wsparcia zapewniane są odpowiednie warunki kształcenia poprzez stworzenie i wyposażenie w pomoce gabinetów specjalistów (psychologiczny, oligofrenopedagogiczny, fizjoterapeutyczny). Warto także dodać, że certyfikowana jednostka realizuje obecnie unijny projekt pn. „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w gminie Krzyżanowice”, którego adresatami są osoby zagrożone wykluczeniem cyfrowym spowodowanym trudną sytuacją materialną i/lub niepełnosprawnością.

Jego celem jest nie tylko stworzenie nowoczesnej sieci szerokopasmowej (dla 600 osób), ale także zakup sprzętu oraz przeszkolenie adresatów z korzystania z komputera i sieci oraz fachowej eksploatacji i konserwacji.

Właściwy proces kształcenia, przebiegający horyzontalnie i wertykalnie, musi uwzględniać permanentne działania zmierzające do podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w szkołach. Gmina Krzyżanowice rozumie jego istotę, co przejawia się w szeregu podejmowanych czynności w obszarach „twardych” (inwestycje w infrastrukturę) oraz „miękkich” (szkolenia profilaktyczno-prewencyjne). W ramach pierwszego obszaru warto podkreślić, iż w większości placówek funkcjonuje monitoring wewnętrzny i zewnętrzny, a budynki są po termomodernizacji. Wejścia i wyjścia podopiecznych są kontrolowane poprzez domofony i dzwonki. Systematyczne prowadzone są kontrole i nadzór BHP nad infrastrukturą oraz wdrażane są zalecenia pokontrolne. Warto zaznaczyć, że aktywność Gminy przyniosła rezultat w postaci zwycięstwa w konkursie „100 placów zabaw na 100 lat Nivea” - w 2013 roku JST wygrała jeden ze stu placów zabaw, który został usytuowany w Tworkowie. Co do działań „miękkich”, krzyżanowickie placówki biorą udział w licznych projektach m.in.: „Czyste powietrze wokół nas”, „Żywienie na wagę zdrowia”, „Bezpieczne przedszkole”, „Bezpieczna szkoła-bezpieczny uczeń”, „Palenie jest słabe”, „Trzymaj formę”, „Zachowaj Trzeźwy umysł”, „Bezpieczna droga do szkoły”. Władze Gminy Krzyżanowice inicjują również różnego rodzaju spotkania i prelekcje z przedstawicielami służb mundurowych oraz osobami zawodowo dbającymi o zdrowie i życie (spotkania z pielęgniarkami, pokazy udzielania pierwszej pomocy oraz zapoznanie się z pracą zespołu ratowniczego). Szkoły biorą także udział w konkursach organizowanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i Państwowej Inspekcji Pracy dotyczących bezpieczeństwa na wsi. Przeprowadzane są kursy i egzaminy na kartę rowerową, a po zdanym

egzaminie Gmina Krzyżanowice od wielu lat zakupuje dla wszystkich dzieci kaski rowerowe, które zostają im wręczone wraz z wydanym dokumentem.

Bardzo szerokie spectrum działań obejmuje współpraca krzyżanowickiego samorządu z organizacjami pozarządowymi. Pozwalają one na propagowanie osiągnięć m.in. amatorskiego ruchu artystycznego, popularyzują twórczość reprezentantów lokalnej kultury i sztuki, inspirują mieszkańców gminy do aktywnego uczestnictwa w różnych formach życia kulturalnego, a także zaspokajają ich twórcze potrzeby. Współpraca materializuje się finansowo i organizacyjnie przy okazji organizacji różnorodnych przedsięwzięć z organizacjami społecznymi: Kołami Gospodyń Wiejskich, Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym Niemców Województwa Śląskiego, Kołem Emerytów Rencistów i Inwalidów czy Lokalną Grupą Działania. Dużą rolę w koordynacji współpracy z przedstawicielami NGO odgrywa Gminny Zespół Oświaty, Kultury, Sportu i Turystyki w Krzyżanowicach.

Inwestycje w infrastrukturę są jednym z najważniejszych elementów polityki oświatowej każdej gminy, jednakże zdaniem Komisji - Krzyżanowice podejmują w tym zakresie ponadprzeciętne starania i osiągają wyróżniające wyniki, co pozwala zapewnić uczniom maksymalny komfort zdobywania wiedzy w trakcie procesu kształcenia. W większości gminnych placówek dokonano termomodernizacji, w 2014 roku dokonano przebudowy boiska sportowego i skoczni do skoku w dal przy ulicy Szkolnej w Chałupkach (obecnie na terenie Gminy funkcjonują trzy boiska ze sztuczną nawierzchnią, w najbliższym czasie planowana jest budowa kolejnego). Jeżeli chodzi o inwestycje w nowoczesne technologie: wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe, tablice multimedialne oraz projektory. Szkoły prowadzą ewidencję dydaktyczną

w oparciu e-dziennik. Kadra pedagogiczna ma możliwość korzystania na zajęciach z e-booków z dostępem do sieci oraz ćwiczeń interaktywnych. Jedna z placówek wykorzystuje także usługę „Office 365 dla Edukacji”, korzystając w jej ramach m.in. z profesjonalnej poczty elektronicznej, usługi „OneDrive dla Firm” pozwalającej na bezpieczne przechowywanie dokumentów „w chmurze”, usługi kalendarza pozwalającej na planowanie spotkań oraz z platformy „SharePoint Online”.

Warto także podkreślić, iż Wójt Gminy Krzyżanowice Pan Grzegorz Utracki stawia potrzeby edukacyjne mieszkańców wśród najważniejszych priorytetów zarządczych w ramach kierowania JST, podejmując działania wykraczające poza „standard” wynikający z przepisów prawa. Wójt był m.in. inicjatorem zmian w edukacji polegających na konsekwentnym wdrażaniu narzędzia TOC (jako pierwsza Gmina w Polsce) oraz włączenia krzyżanowickich placówek do udziału w unijnym projekcie pn. „Klucz do uczenia się – rozwój umiejętności zawodowych nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej”, który miał na celu przysposobienie w procesie nauczania innowacyjnej metody kształcenia dzieci w wieku 3-9 lat opartej na koncepcji L. Wygotskiego.

Sytuacja edukacyjna w Gminie Krzyżanowice, mimo stwierdzonych mankamentów (brak dużej hali sportowej, brak przyszkolnych stołówek w czterech placówkach) świadczy nie tylko o rozumieniu przez samorząd potrzeby działań modernizacyjnych w sferze oświatowej, ale także (a może przede wszystkim) o umiejętności projektowania polityki lokalnej w taki sposób, by skutecznie i efektywnie odpowiadać na bieżące i strategiczne wyzwania w sferze kreowania kapitału intelektualnego i społecznego miasta. W opinii komisji certyfikacyjnej rokuje to dalszą poprawę jakości kształcenia w Gminie. Przywołane powyżej argumenty, potwierdzone oceną punktową przyznaną przez recenzentów, uzasadniają

nadanie Gminie Krzyżanowice certyfikatu „Samorządowy Lider Edukacji”
w V edycji Programu.

*Dokument, na podstawie recenzji przygotowanych przez Członków Komisji Certyfikacyjnej,
sporządził mgr Przemysław Ruta, Sekretarz Programu „Samorządowy Lider Edukacji”.*